

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง "ความเกี่ยวพันของสถานการณ์ และระดับการแสวงหาข้อมูลของการซื้อของขวัญ" ครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการศึกษาวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

- การศึกษาวิจัยโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) กับนักวิชาการที่มีหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับวิชา ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และประเพณีไทย เพื่อศึกษาพฤติกรรมการให้ของขวัญของคนไทย
- การศึกษาวิจัยโดยการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) กับผู้บริโภคที่เลือกซื้อสินค้าเพื่อใช้เองกับสินค้าเพื่อเป็นของขวัญ ทั้งนี้เนื่องจากต้องการข้อมูลในเชิงลึกเกี่ยวกับความแตกต่างของความเกี่ยวพันของสถานการณ์ และระดับการแสวงหาข้อมูลของการซื้อของขวัญ

โดยรายละเอียดแต่ละขั้นตอนของการศึกษามีดังต่อไปนี้

แหล่งข้อมูลในการวิจัย

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview)

ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกของการศึกษาครั้งนี้ เป็นการสัมภาษณ์นักวิชาการที่มีหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับวิชาประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และประเพณีไทย โดยการศึกษาข้อมูลจากนักวิชาการกลุ่มนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาพฤติกรรมการให้ของขวัญ ของคนไทย ทำให้เข้าใจถึงรูปแบบ ขั้นตอนและโอกาสของการให้ของขวัญ ของคนไทย โดยนำมาเปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์ทางวิชาการอันได้แก่ ทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้อง ว่าการให้ของขวัญของคนไทย สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้หรือไม่ อย่างไร

ผู้เข้าร่วมสัมภาษณ์

เนื่องจากเป็นการศึกษาเกี่ยวกับ พฤติกรรมการให้ของขวัญของคนไทย ดังนั้นคุณสมบัติของผู้เข้าร่วมสัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์เชิงลึก จึงต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับสาขาวิชา ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และประเพณีไทย เป็นอย่างดี ในเรื่องการให้ของขวัญของคนไทย โดยกำหนดผู้เข้าร่วมสัมภาษณ์แบบเจาะจง ซึ่งได้แก่ นักวิชาการที่ให้ความรู้ทางวิชาการด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และประเพณีไทย ในสถาบันอุดมศึกษา โดยมีเกณฑ์ว่า เป็นนักวิชาการที่ให้ความรู้ในทางด้าน ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และประเพณีไทย มาไม่ต่ำกว่า 10 ปี และเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดทำการสอนมาไม่ต่ำกว่า 30 ปี ดังนั้นผู้วิจัยได้กำหนดผู้เข้าร่วมสัมภาษณ์ที่เลือกตามเกณฑ์ โดยนักวิชาการ 3 ท่านจาก 3 สถาบันอุดมศึกษาในการศึกษาวิจัยนี้ ได้แก่

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อิงอร สุพันธุ์วณิช
ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ดร. อุบลวรรณ ภวกันันท์
อาจารย์ประจำ ภาควิชาจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. ดร. ชลวิทย์ เจียรจิตต์
อาจารย์ประจำ ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และความคิดเห็นของผู้บริโภค ผู้วิจัยต้องการเก็บรวบรวมข้อมูล และความคิดเห็นของผู้บริโภค ที่เลือกซื้อสินค้าเพื่อใช้เอง และสินค้าเพื่อเป็นของขวัญในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาถึงความแตกต่างของความเกี่ยวพันของสถานการณ์ และระดับการแสวงหาข้อมูลของการซื้อของขวัญ ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร โดยกลุ่มผู้เข้าร่วมสนทนาของการศึกษาวิจัยด้วยการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม คือกลุ่มผู้บริโภคหญิง ที่มีอายุระหว่าง 15-30 ปี อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่เลือกซื้อสินค้าเพื่อเป็นของขวัญเป็นประจำ เนื่องจากผลการสำรวจวิจัยของศูนย์วิจัยกิจการไทย (2546) สรุปได้ว่า ผู้บริโภคหญิงมีส่วน

ร่วมต่อการซื้อสินค้าเพื่อเป็นของขวัญมากกว่าผู้บริโภครายอื่น ดังนั้นในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแทนผู้บริโภคที่เลือกซื้อสินค้าเพื่อเป็นของขวัญ คือ ผู้บริโภคหญิง

ตารางที่ 3.1 การบริโภคของขวัญ	ผู้บริโภคหญิง	ผู้บริโภคชาย
ซื้อของขวัญ 1-10 ชิ้น/ ปี	73.2	91.1
ซื้อของขวัญ 11-20 ชิ้น/ ปี	19.8	8.9
ซื้อของขวัญมากกว่า 20 ชิ้น/ ปี	7	0

ที่มา: ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. กิฟท์ชอปปิ้ง:ธุรกิจของขวัญ บันความสุข มูลค่าเฉียด 10,000 ล้านบาท. *กระแสรายวัน* 3, 345 (31 มกราคม 2540) : 4

จากตารางที่ 3.1 สามารถเห็นได้ว่า ผู้บริโภคหญิงมีการซื้อสินค้าเพื่อเป็นของขวัญมากกว่าผู้บริโภคชาย โดยที่ผู้บริโภคชายจะนิยมซื้อเพียง 1-10 ชิ้นต่อปีเท่านั้น โดยที่ไม่มีใครซื้อมากกว่า 20 ชิ้นต่อปีเลย แต่ผู้บริโภคหญิงมีการซื้อของขวัญ 11-20 ชิ้นมากกว่าผู้บริโภคชาย และผู้บริโภคหญิงส่วนหนึ่งมีการซื้อของขวัญมากกว่า 20 ชิ้นต่อปี จากตารางที่ 3.2 ผู้บริโภคหญิงส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วงอายุต่ำกว่า 20 ปี รวมเป็น 92.9% และช่วงอายุ 21-30 ปี รวมเป็น 95.7% เป็นช่วงอายุของผู้บริโภคที่มีการซื้อสินค้าเพื่อเป็นของขวัญมากที่สุดช่วงหนึ่ง จากการสำรวจในการหาความถี่ในการซื้อของขวัญกับอายุตามตารางที่ 3.2 (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2544) ดังนั้นอายุเฉลี่ยที่ผู้วิจัยเห็นว่าเหมาะสมสำหรับการศึกษาวิจัยนี้ คือผู้บริโภคหญิงที่มีอายุระหว่าง 15-30 ปี เป็นตัวแทนของผู้บริโภคที่เลือกซื้อสินค้าเพื่อเป็นของขวัญ

ตารางที่ 3.2 อายุเฉลี่ยและความถี่ในการให้ของขวัญ

	ต่ำกว่า 20 ปี	21-30 ปี	31-40 ปี	41-50 ปี	50 ปีขึ้นไป	เฉลี่ย
ซื้อทุกปี	53.1%	65.2%	74.6%	65.9%	56.0%	66.1%
ซื้อบางปี	38.8%	30.5%	2.5%	14.6%	12.0%	28.1%
ไม่เคยซื้อเลย	8.2%	4.3%	22.9%	19.5%	32.0%	5.8%

ที่มา: ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. พฤติกรรมการซื้อของขวัญในเทศกาลปีใหม่ของคนกรุงเทพฯ. *โพลล์เศรษฐกิจ* 6,261 (28 ธันวาคม 2544): 1

กลุ่มผู้เข้าร่วมสัมมนา

ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกบุคคลที่นำมาใช้ในการสัมมนาแบบสนทนากลุ่ม โดยใช้แบบสอบถามเลือกกรอง และกำหนดกลุ่มผู้เข้าร่วมสัมมนาแบบเจาะจง ในการแบ่งกลุ่มสัมมนาตามอายุ โอกาสและเทศกาลที่สำคัญในการให้ของขวัญ ผู้วิจัยได้แบ่งช่วงอายุระหว่าง 15-30 ปีของผู้บริโภคหญิง ออกเป็น 2 กลุ่มด้วยกัน คือ ช่วงอายุระหว่าง 15-22 ปี และ 23-30 ปี เนื่องจากผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า ช่วงอายุระหว่าง 15-22 ปี เป็นช่วงอายุของผู้บริโภคที่เป็นนักเรียนและนักศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้บริโภคที่มีกำลังซื้อสินค้าสูง และช่วงอายุระหว่าง 23-30 ปี เป็นช่วงอายุของผู้บริโภคที่เป็นคนวัยทำงานตอนต้น ซึ่งเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่เริ่มมีสถานภาพที่เป็นตัวเองมากขึ้น มีหน้าที่การงานให้รับผิดชอบ และมีรายได้จากการทำงานด้วยตนเอง

ประเภทของสินค้าในการศึกษาวิจัย

ในการศึกษาวิจัยนี้ เป็นการศึกษาความเกี่ยวพันของสถานการณ์ และระดับการแสวงหาข้อมูลในการซื้อของขวัญ โดยการสัมมนาแบบสนทนากลุ่ม ซึ่งได้ทำการแบ่งกลุ่มตามเกณฑ์ข้างต้น ทั้งนี้สินค้าที่นำมาศึกษาเป็นสินค้าที่ซื้อเพื่อใช้เอง และซื้อเพื่อเป็นของขวัญ และเพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับโอกาสและเทศกาลที่กำหนด จากตาราง 3.3 สามารถเห็นได้ว่า โอกาสและเทศกาลที่สำคัญที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่เลือกซื้อของขวัญ คือ วันเกิด วันขึ้นปีใหม่ และวันแห่งความรัก เนื่องจากโอกาสและเทศกาลเหล่านี้ เป็นวันสำคัญลำดับต้นๆที่ผู้บริโภคมักเลือกซื้อสินค้าเพื่อเป็นของขวัญให้กันและกันบ่อยที่สุด

ดังนั้นผู้วิจัยได้กำหนดสินค้าที่ใช้ในการศึกษาในแต่ละกลุ่มตัวอย่าง โดยให้สอดคล้องกับการให้ของขวัญในแต่ละโอกาสและเทศกาล ดังนี้ สินค้าที่นำมาใช้ในการสัมมนา ได้แก่ สินค้าประเภทขนมต่างๆ เช่น ขนมเค้ก เนื่องจากขนมเค้ก จัดเป็นสินค้าประเภทขนม ที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่ให้กันในวันเกิด สามารถเห็นเป็นประจำในงาน สินค้าประเภทเสื้อผ้าและเครื่องประดับ เช่น เสื้อยืด เนื่องจากเสื้อผ้าและเครื่องประดับ จัดเป็นสินค้าประเภท เครื่องนุ่งห่ม เป็นสินค้าที่ผู้บริโภคทั่วไปนิยมเลือกซื้อให้เป็นของขวัญวันขึ้นปีใหม่มากที่สุด (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2544) สินค้าประเภทสุดท้าย คือ สินค้าประเภทของกระจุกกระจิก เช่น กรอบรูป ปลูกหมอน เนื่องจากผู้บริโภคส่วนใหญ่ มักทำเลือกสินค้าที่อยู่ในร้านก็ฟัชชอป เพื่อซื้อเป็นของขวัญวันวาเลนไทน์มากที่สุด (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2540)

ตารางที่ 3.3 โอกาสและเทศกาลในการให้ของขวัญของคนไทย

(ร้อยละ)

อายุ	วันเกิด ปีใหม่ วาเลนไทน์	วันเกิด ปีใหม่	วันเกิด	ปีใหม่	อื่น ๆ
ต่ำกว่า 15 ปี	17.9	37.3	40.3	4.5	0
16-20 ปี	2.1	13.7	75.8	3.2	5.2
21-25 ปี	4.2	15.5	52.1	12.7	15.5
26-30 ปี	6.6	19.7	41.0	18.0	14.7
31-40 ปี	0	18.2	31.8	34.1	15.9

ที่มา: ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. พฤติกรรมการซื้อสินค้าในร้านกึ่งฟู้ดชอปของชาวกรุงฯ. โพลล์เศรษฐกิจ
2, 35 (31 มกราคม 2540): 2

ผู้วิจัยสามารถแบ่งกลุ่มสัมภาษณ์ออกเป็น 6 กลุ่มๆ ละ 8 คน รวมเป็นผู้เข้าร่วมสัมภาษณ์
ทั้งหมด 48 คน ในการให้สัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม ดังนี้

- กลุ่มผู้เข้าร่วมสัมภาษณ์ที่ 1 ผู้บริโภคหญิง อายุ 15-22 ปี ซื้อสินค้าประเภทขนมต่างๆ เพื่อ
เป็นของขวัญ จำนวน 8 คน
- กลุ่มผู้เข้าร่วมสัมภาษณ์ที่ 2 ผู้บริโภคหญิง อายุ 23-30 ปี ซื้อสินค้าประเภทขนมต่างๆ เพื่อ
เป็นของขวัญ จำนวน 8 คน
- กลุ่มผู้เข้าร่วมสัมภาษณ์ที่ 3 ผู้บริโภคหญิง อายุ 15-22 ปี ซื้อสินค้าประเภทเสื้อผ้าและเครื่อง
ประดับเพื่อเป็นของขวัญ จำนวน 8 คน
- กลุ่มผู้เข้าร่วมสัมภาษณ์ที่ 4 ผู้บริโภคหญิง อายุ 23-30 ปี ซื้อสินค้าประเภทเสื้อผ้าและเครื่อง
ประดับเพื่อเป็นของขวัญ จำนวน 8 คน
- กลุ่มผู้เข้าร่วมสัมภาษณ์ที่ 5 ผู้บริโภคหญิง อายุ 15-22 ปี ซื้อสินค้าประเภทของกระจุกกระจิก
เพื่อเป็นของขวัญ จำนวน 8 คน

กลุ่มผู้เข้าร่วมสัมมนาที่ 6 ผู้บริโภคนึง อายุ 23-30 ปี ซื้อสินค้าประเภทของกระจุกกระจิก เพื่อเป็นของขวัญ จำนวน 8 คน

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยเครื่องมือ 4 ประเภท คือ (ดูภาคผนวก)

1. แนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก
2. แบบสอบถามเลือกกรองในการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม
3. แนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม
4. เทปบันทึกการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม

การทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถามจากการใช้ทฤษฎีและแนวความคิด ข้อมูลจากหนังสือ และตำราวิชาการที่เกี่ยวข้อง และได้ขอคำแนะนำจากอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ และนิสิตปริญญาโท คณะนิเทศศาสตร์ สาขาวิชาการโฆษณา จำนวน 6 ท่าน มาตรวจสอบแนวคำถามที่นำไปทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม ว่าควรมีการเพิ่ม หรือลดคำถาม เพื่อแก้ไขคำถามให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยครั้งนี้

การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis) เพื่อวิเคราะห์ความเกี่ยวพันของสถานการณ์ และระดับการแสวงหาข้อมูลของการซื้อของขวัญ ว่ามีความแตกต่างกันน้อยอย่างไร จากผลการวิจัยที่ได้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาจัดเป็นหมวดหมู่ เพื่อนำไปแยกวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย และรายงานตามประเด็นที่ได้ทำการให้สัมภาษณ์ ที่ละประเด็น โดยละเอียด โดยเขียนรายงาน สรุป และอ้างอิงถึงคำพูดกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสัมภาษณ์มานำเสนอด้วย โดยแบ่งได้ออกเป็น 2 ส่วน คือ

- ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก นักวิชาการที่สอนเกี่ยวกับวิชาประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และประเพณีไทยว่า พฤติกรรมการให้ของขวัญของคนไทย แตกต่างไปจาก พฤติกรรมการให้ของขวัญของคนต่างประเทศ หรือไม่
- ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม ผู้บริโภคหญิงที่เลือกซื้อสินค้าเพื่อใช้เองกับสินค้าเพื่อเป็นของขวัญว่า มีความแตกต่างของความเกี่ยวพันของสถานการณ์ และระดับการแสวงหาข้อมูลของการซื้อของขวัญอย่างไร

ศูนย์วิทยพัชากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย